

Posudek oponenta diplomové práce

Název práce: **Výuka náboženství v sekulárním prostředí pohraničí**

Autorka práce: **Bc. Andrea Macanovič**

Obor studia: Učitelství náboženství a etiky

Předložená diplomová práce spadá do oboru studia, nicméně svým obsahem a formou zpracování vyvolává otázku, zda splňuje základní požadavky kladené na tento typ závěrečné práce. Autorka sama nepřímo tuto otázku vyvolává tím, jak charakterizuje svou práci v abstraktu „**[t]éměř celá práce je napsaná formou vyprávění a uvedením vlastních příkladů konkrétních vyučovacích hodin.**“ Ano, značná část textu skutečně spadá do žánru vyprávění a obsahuje dílem značně osobní prvky z autorčina života, dílem popis konkrétních činností včetně zbytečných detailů. Jako oponent proto nemohu nepoložit otázku, zda je předložená diplomová práce skutečně alespoň *pokusem o odborný text*.

Autorka se do jisté míry snaží v závěru této klíčové otázky vyhnout tím, že explicitně formuluje, co nemělo být cílem práce: „Cílem mé práce tedy nebylo zkoumat a přinášet nová fakta v oblasti všeobecně platných teologických pravd, ani předložit nové výklady a pohledy na Písmo. Cílem nebylo ani jakkoliv obhajovat nebo vyvracet ta, či ona teologická tvrzení. A nesnažila jsem se ani „vyzkoumat“ něco nového. **Mým cílem v této práci byla skutečnost, že jsem se snažila přiblížit část života a činnosti s dětmi jedné venkovské učitelky náboženství, která donedávna byla konvertitkou, v sekulární společnosti pohraniční vesnice na počátku dvacátého prvního století.**“ (s. 70).

Závěr předložené diplomové práce má rozsah 1 strany a autorka i zde místo jakéhokoli pokusu o syntézu a vyhodnocení píše: „**Byla bych ráda, kdyby se tato moje práce stala povzbuzením pro kolegy učitele, ale i pro lidi, kteří jsou na scestí a neví, kudy dál.** Tato práce ať je i poděkováním všem mým učitelům, p. Pavlovi a celému společenství farníků, všem, kteří mi při činnostech s dětmi pomáhají a mé rodině.“ (tamtéž). Minimálně **třetinu závěru nakonec tvoří přímá citace velikonočního přání...** Je to adekvátní zakončení závěru diplomové práce? Po přečtení celé práce se mi téměř okamžitě vybavila věta z metodické příručky, která slouží studentům na naší fakultě k tomu, aby věděli, co *není* smyslem bakalářských a diplomových prací: „Smyslem závěrečné práce... není oslovit či poučit širokou veřejnost nebo změnit svět k lepšímu, jak se někdy studenti domnívají.“ (s. 9).

Navíc: Neměl být název práce zúžen tak, aby vystihoval skutečný obsah práce? Kupříkladu: „Výuka náboženství v sekulárním prostředí pohraniční obce Malonty“. Vzhledem k tomu, co v práci převažuje, vzniká ovšem další otázka, zda je práce skutečně primárně *o výuce náboženství* či spíše *o konkrétní osobě náboženství vyučující*.

1) Co se týká formální stránky práce, patří tam některé výše uvedené nedostatky - ale i další, např. fakt, že autorka vůbec nezohledňuje žádné cizojazyčné zdroje a v rámci zvolených českých převládají zdroje nikoli odborné, nýbrž spíše *návodné* a *praktické* a spadají tak do typu zdrojů „jak učit náboženství“ a „co konkrétně použít“.

2) Ke stylistické úrovni práce: text jistě mohl projít pečlivější závěrečnou kontrolou a doladěním; pozorného čtenáře tu a tam zarazí gramatické nesrovnalosti, např. název teologické fakulty s velkým „T“ v jedné větě, v následující již s malým „t“ (srov. s. 64). Text je místy psán hovorovým, slangovým stylem (srov. např. část 1.4).

3) Co se týká obsahu práce, nejvíce zarážející je autorčino prohlášení, že předmětem jejího snažení nebylo „vyzkoumat něco nového“ (s. 70). Jistě, diplomové práce zpravidla a ve většině nepřispívají ve zvoleném oboru ani zvolené problematice (výrazně) novými a dosud neznámými zjištěními. Na druhou stranu, nemá-li být diplomová práce pouhou „delší bakalářskou prací“, měla by přesvědčivě ukázat kvalitativně vyšší a pokročilejší kognitivní schopnosti; studenti magisterského studia by se měli dokázat pohybovat „na rovině kategorií, klasifikací či teoretických modelů, tj. na rovině konceptuální“ (viz metodická příručka 1.3.2). Autorka ovšem nijak přesvědčivě takové schopnosti nedokládá, spíše se programově omezuje na popis a specifickou osobní (sebe)reflexi. Za jediný projev konceptuální práce lze považovat jen část 3.1, kde se snaží doložit prolínání osnov RVP ZŠ a osnov k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve.

Autorka deklaruje, že neměla v úmyslu „jakkoliv obhajovat nebo vyvracet ta či ona teologická tvrzení“ (s. 70). Na druhé straně - právě co se týká obsahu textu - určitá *teologická tvrzení předkládá*. V této souvislosti považuji za nejvíce hodné pozornosti následující autorčino tvrzení: „**náboženství, nejen křesťanství, ale každé náboženství, které tě dělá lepším člověkem, je dobré**“ (s. 66); toto tvrzení sice považuje jen za svou domněnku, nicméně z hlediska obsahu a dalších jejích vyjádření se jedná o domněnku, kterou by v každém případě měla *obhájit*. Na jednu stranu totiž - z hlediska celkového obsahového zaměření práce - prezentuje svou *teologickou pozici* jako pozici katolické křesťanky, na druhou stranu - a v tom spatřuji centrální obsahovou nekoherenci - vyznívají některá její tvrzení, jak je zřejmé z výše uvedeného, tak že v posledku *rozdíly mezi náboženstvími nejsou relevantní*, protože **to, na čem nejvíce záleží je snaha být dobrým člověkem** (k tomu srov. autorčino vlastní vyjádření na s. 11: „Mým hlavním cílem bylo a je doposud, vést děti k tomu, jak být dobrým člověkem“).

Otázky k obhajobě:

- Může být člověk dobrý i bez náboženství? Jestliže ano, k čemu náboženství potřebuje?
- A není požadavek „být dobrým člověkem“ příliš obecný a neurčitý (a nakonec pro některé lidi i relativní, s ohledem na dobu, kulturu, sociální prostředí, osobnostní rysy a (pre)dispozice)?
- Liší se (katolické) křesťanství nějak podstatně a zásadně od jiných náboženství? Jestliže ano, v jakém smyslu chápat Vaše tvrzení, že Korán i Tóra jsou „svatými knihami“ (srov. s. 55)?
- Co lze a co nelze vyvozovat ze zmínek o Ježíši Kristu v Koránu? Lze z toho vyvodit, že i Korán je Bohem inspirovanou knihou?
- Je správné v rámci výuky katolického/křesťanského náboženství obhajovat výlučnost osoby Ježíše Krista jako jediného prostředníka pravé spásy? (k tomu srov. Sk 4, 12)

Na okraj: autorka zdůrazňuje, že výuka náboženství v ZŠ, kde jako učitelka náboženství působí, probíhá pro všechny ročníky společně, navíc jsou v jedné skupině jak děti z rodin „praktikujících“, tak děti z rodin „nevěřících“ (srov. s. 24). Nebylo by zajímavým a odborně relevantním záměrem Vaší diplomové práce zpracovat (přinejmenším teoreticky) projekt, jak výuku náboženství rozumně diferencovat? Tj. nějakým způsobem rozdělit minimálně podle věkových skupin a východisek v rodině (praktikující/ nevěřící)?

Rád bych nakonec zdůraznil, že práce má bezpochyby i silné stránky a je svým způsobem „originální“; snad by mohla být použita i jako východisko či předloha pro vytvoření zajímavého dokumentárního pořadu či filmu.

Předloženou diplomovou práci doporučuji k obhajobě s výše popsánymi vážnými výhradami.

v. r. PhDr. Vojtěch Šimek, Th.D., 14. května 2021